

ראש"ע ומעשה רב ועוד דרבי פליג עלייהו כמו שאכתוב בסמוך. ועוד דהס"ח דרייתא דלקמן שאכתוב בסמוך דלא כהכמים ופסק כר"מ משום דרבי קאי כוונתו דאמר מעשה והביאו לפנינו תנ"ך מדובקים כאלו והכשרות ומעשה רב. ועוד דהניא סתמא דהס"ח הו"ל לדבק תנ"ך כאלו מדבק. ומ"מ ומית וכו' דרייתא שם בין חומש לחומש של תורה ד' שיטין וכן בין כל נביא ונביא ונביא של י"ב ג' שיטין

כך היא גירסת ספרינו אבל גירסת רבינו ובין כל נביא ונביא ג' שיטין וכן נביא של י"ב וכן היא גירסת הסוד. ומ"מ שם בלחוד חתך הוא שם בסוף דרייתא זו ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה שם בלחוד חתך:

וסידורן של נביאים וכו'. עד ודברי הימים דרייתא שם בגמרא שאף על פי שהושע קדים לכל נביאים אחרונים לא ראו חכמים לכתובו במקומו משום דלידי דזוטא מירכס וכיון שכתבוהו בהדי נבואתיה דחגי זכריה ומלאכי דהו"ו סוף נביאים תשיב ליה בהדיהו וכן יעשה אע"פ שקדם ליחזקאל כיון דמלכים סיפיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתיא ויעשה כוליה נחמתיא סמיכין חורבנא לחורבנא ונחמתיא לנחמתיא:

פז כל כתבי הקודש וכו'. ללמד ממ"מ בסמוך ומוחר לכתוב וכו'. ואיתא בפ"ק דגיטין (דף ו' ב') א"ר יוחנן שחיס כותבין בלא שירטוט שלם אין כותבין במתניתא טהא שלם כותבין ארבע אין כותבין ופסק רבינו דהתנא במתניתא ובתוספות כתבו שבה"ג פוסק כרב יוחנן ואף על גב דפליג אמתני' דידע היה דאיה עיקר. ודע שרבינו כתב בפ"ד מהלכות יצוס שאסור לכתוב שלם חיצות בלא שירטוט וטעמו זה מהגניד רבינו יהושע מצני בניו של רבינו והסיד שכתב רבינו בהלכות תפילין נקטינן דיוכתא עדיפא. וכתבו בתוספות בשם הירושלמי דאפילו אגרת שלום אסור לכתוב בה פסוק בלא שירטוט ופסק אגרת שלום בנייר הס' כמותו וכן נראה שהוא דעת רבינו שכתב

נביא ונביא י"ש של שיטין. ובין כל נביא ונביא משנים עשר של שיטין שאם בא לחתוך חותך. וסידורן של נביאים כך הוא. יהושע. שופטים. שמואל. מלכים. ירמיה. יחזקאל. ישעיה. תרי עשר. וסדר הכתובים. רות. ותהלים. ואיוב. ומשלי. וקהלת. ושיר השירים. וקנינות. ודניאל. ומגילה. ודברי הימים: **פז** יכל כתבי הקדש אין כותבין אותן אלא בשירטוט אפילו כתבן על הנייר ומותר לכתוב שלם חיצות בלא [מ] שירטוט. * יותר על זה [נ] אסור. כרך זה שיש בו תורה נביאים וכתובים אין קדושתו כקדושת ספר תורה אלא כחומש מן החומשים. דין היתר כדין החסר:

פרק שמיני

א פרשה פתוחה יש לה שתי צורות. אם גמר באמצע השיטה מניח שאר השיטה פנוי [א] ומתחיל הפרשה שהיא פתוחה מתחלת השיטה השנייה. במה דברים אמורים שנשאר מן השיטה ריוח כשעור תשע אותיות. אבל אם לא נשאר אלא מעט או אם גמר בסוף השיטה מניח שיטה שנייה בלא כתב * ומתחיל הפרשה הפתוחה מתחלת שיטה השלישית: **ב** פרשה סתומה יש לה שלש צורות. אם גמר באמצע השיטה מניח ריוח כשעור ומתחיל לכתוב בסוף השיטה תיבה אחת מתחלת הפרשה שהיא סתומה עד שימצא הריוח באמצע. ואם לא נשאר מן השיטה כדי להניח הריוח כשעור

אפילו כתבן על הנייר. וא"ת היכי אמרינן בתפילין לא בעו שירטוט וכמ"ס רבינו פ"א מהלכות אלו והא מטעם דאסור לכתוב ד' חיצות בלא שירטוט לר"ך לשרטוט וי"ל דהס"ח ד' מטעם קדושת תפילין אינו לר"ך לשרטוט ואילו ר"ה שלא לכתוב יותר מג' חיצות בכל שיטה רשאי הוא משא"כ בס"א אבל אה"כ שם כותב יותר מג' חיצות בשפה אחת לר"ך לשרטוט בלא גרע מאגרת שלום דבעי לשרטוט כדמשמע בירושלמי. ור"ת חירן בע"ה. וכתב הר"ן בשם הרמב"ן ז"ל דכי אמרינן לר"ך שירטוט היינו בכתובה אשורית אבל שאר חיצות אין לר"ך שירטוט ועל זה סמכו שלא לשרטוט בגמרות: כרך זה שיש בו תורה וכו':

פ"ה א פרשה פתוחה וכו' עד פרשה סתומה תחלתה מאמצע שיטה לעולם. בדיאורי לעור יורה דעה כתבתי באורך מהיכן הוציא רבינו דברים אלו הרו"ה לעמוד עליו יענין שם:

ג ספר שאינו מוגה וכו' אבל אם טעה בדיוח הפרשות וכתב פתוחה סתומה וכו'. פרק הבונה דרייתא (ק"ג ב') פרשה פתוחה לא יעשה סתומה סתומה לא יעשה פתוחה כתבה כשירה או שכתב השירה כיוצא בה הכי אלו יגנוזו ומשמע דאף אסתומה שעשה סתומה או סתומה שעשה פתוחה קאי וכן מפורש במסכת סופרים ומדקדקי יגנו משמע דלית ליה תקנתא א"כ משום דתיקונם רחוק כי היה לר"ך למחוק הכרה לפניו ולאחריו ושם יודמן לו שם וגם היה לר"ך למעט הכתב בשביל ריוח שצין פרשה לפרשה מש"ס קאמר דאין לו תקנה וכן כתב הרשב"ה בכתובה ליתן מעט לדברי רבינו וכתב שהרשב"ה הקשה על דברי רבינו ותמה עליו למה לא יתקן דאע"ג דקתני יגנו אין הכוונה שאין לו תקנה אלא יגנו עד שתקן. וכתב הרשב"ה להעמיד דברי רבינו לפי שכלאוס נכונים בסוגיית הגמרא וכתב דאף לדעת רבינו אם עבר ותיקנו שהוא כשר:

ספר

ולכתוב בסוף השיטה תיבה אחת יניח הכל פנוי ויניח מעט ריוח מראש שיטה שנייה ויתחיל לכתוב הפרשה הסתומה מאמצע שיטה שנייה. ואם גמר בסוף השיטה מניח מתחלת שיטה שנייה כשעור הריוח ומתחיל לכתוב הסתומה מאמצע השיטה. נמצאת אומר שפרשה פתוחה תחלתה בתחלת השיטה לעולם ופרשה סתומה תחלתה מאמצע השיטה לעולם: **ג** ספר שאינו מוגה במלא וחסר אפשר לתקנו ולהגיהו כמו שבארנו. אבל אם טעה בריוח הפרשיות וכתב פתוחה סתומה או סתומה פתוחה או שהפסיק והניח פנוי במקום שאין בו פרשה או שכתב כדרכו ולא הפסיק בריוח במקום הפרשה או ששינה צורת השירות הרי זה פסול ואין לו תקנה * אלא לסלק את כל הדף שטעה בו: **ד** ולפי שראיתי שיבוש גדול בכל הספרים שראיתי בדברים אלו. וכן בעלי המסורת שכותבין ומחברין להודיע הפתוחות והסתומות נחלקים בדברים אלו במחלוקת הספרים שסומכין עליהם. ראיתי לכתוב הנה כל פרשיות התורה הסתומות והפתוחות וצורת השירות כדי לתקן עליהם כל הספרים ולהגיה מהם. וספר שסמכנו עליו בדברים אלו הוא הספר הידוע במצרים שהוא כולל ארבעה ועשרים ספרים שהיה בירושלים מכמה שנים להגיה ממנו הספרים ועליו היו הכל סומכין לפי שהגיהו בן אשר ודקדק בו שנים הרבה והגיהו פעמים רבות כמו שהעתיקו ועליו סמכתי בספר התורה שכתבתי בהלכותו:

יהי

א טור י"ד כו' ר"פ סמ"ג עשין כ"ה : ב טור שס סו' רפ"ב : ג טור סו' רפ"ג סמ"ג שס :

הנהגות מיימוניות

הפצתי לקחתה משום דאסור לכתוב שלם חיצות בלא שירטוט כדמוכח בתר הכי דאמר מר זוטרא שרמט וכתב כולא פרשתא ורבינו שמחה כתב כרבינו המחבר וכתב עוד דכתיבה דקה שלנו דהיינו מש"ס אין חוששין בו כיון שאינו כתיבה גמורה ולשונו ראה בהג"ה האחרת למעלה. שוב ראיתי כי ש"ס יש כאן בעמוד שהרי רבינו המחבר פסק ג"כ כרבי יצחק בסוף פ"ד מהל' מצריך חלק באמצע כי אם לכתוב שם בן שתי אותיות ואם גמר בסוף השיטה לא פירש ובמס' סופרים שנינו איזה היא פרשה פתוחה כל שהניח בראש השיטה שלם אותיות סתומה כל שהניח באמצע השיטה שלם אותיות גמר כל הפרשה בסוף הדף ישייר שיטה אחת סתומה כל ואם שיר מלמטה כדי לכתוב שם בן שלש אותיות מתחיל למעלה וכתב ר"ת כי הברייתא עיקר במה שהיא חולקת ופרשה פתוחה תחילתה דוקא בראש השיטה ואם שיר כשעור ס' אותיות בסוף שיטה ובתחילת שיטה יצא ידי שניהם. וסדורה מצא ר"ת בסידור קדמוני שכל שכתב השיטה עד חציה או שלישיתה ומניח שאר השיטה פנוי ומתחיל לכתוב שיטה שתחתיה כנגד הנחה של זאת זו היא סדורה עיין בספ"ה והתרומה. (עיין בבספ"ה הרא"ש ז"ל בפתוחה וסתומה שיש חילוק רב) * [טור שס סימן רע"ה ז"ל וכתב איז בתשובה דורא מועיל לו תיקון כיון שמועיל תיקון בשאר חסרות ויתרות כ"ש בתיקון הפרשיות אלא שאינו יודע איך יתקן עוות הפתוחות והסתומות כי היה צריך למחוק הרבה וכו' ע"ש]:

[פ] לשון רבינו שמחה ומה שנתנו היתר לכתוב כתבי הדיוטות בלא שירטוט משום דכתיבה דקה שאנו כותבים שמי הדיוטות אינו חשוב כתב דאפילו אם האות חסר זיון לא חשיב כתב לענין חיוב שבת החמור כל שכן הכא דקא פריק פרק הבונה לא קשיא הא דקבעי זיוני הא דלא קבעי זיוני וכדאמר גמי בהקומץ רבה ואפילו כתב אחד מעכב פשיטא אמר רב יהודה אמר רב לא נצרכה אלא לקצו של יוד הא גמי פשיטא אלמא דמילתא דפשיטא דאפילו קוצו של יוד נעכב דלא חשיב כתיבה אבל כתב גמור לכתוב יותר מג' חיצות בלא שירטוט ע"כ. וכן כתב רבינו ברוך וכתב שקיבל טרבו חתן דדוקא כשמיא פסוק לראיה כי התם בניטין אבל אדם הותב לחבירו לשון וכתב פסוק בלשונו אן צריך לשרטט כלל וכן מצאתי בחוס' גיטין. אמנם בירושלמי פרק בני העיר גרס רבי מנא שלח לרבי ראשיתך מצער באר יושא אחריך ע"כ: * [כתב הרא"ש ז"ל הילכך אני אומר הא דאמרינן אין כותבין בלא שירטוט דוקא בשיטה עלינה אבל מכתב ואילך השיטה עלינה היא כמו שרמט. לשון הגור כתב רשב"א דוקא כתיבה אשורית בעי שרמט אבל כתיבה שכותבין בה כתבים ופירושים לא וא"א כתב לא ראיתי לרבותי נוהגין כן:] [פ' דגיטין במתני' תניא שלם כותבין ארבע אין כותבין וכן פירש'י בפרק מצות חליצה דקיימא לן הכי אבל בה"ג פסק כר' יצחק דאמר התם שתיים כותבין שלם אין כותבין וכן ספר התרומה והמסות וכן משמע בסוף מצות חליצה דאמר אביי האי מאן דכתב גט חליצה לכתוב וכו' עד ואקרינויה לדידיה עד לקחתה ולא כתב לא

מגדל עז

פ"ק דמס' סופרים: ולפי שראיתי כו' עד הכל שם מאות שנים ושטע. הכל מהסכמנו שסמך על ספר משה בן אשר ויפה כיון לפי דעתי וכד"ן:

כל כתבי כו' עד הנייר וכו' ומוחר לכתוב שלם וכו' עד סוף הפרק. פ"ק דגיטין (דף ו'): **פ"ה** פרשה פתוחה כו' עד לעולם. סוף מס' סופרים: ספר שאינו מוגה וחסר כו' עד טעמה בו.

אל משה בא פתוחה. (ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן נטה ירך). ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן נטה את מטך. ויאמר יי' אל משה השכם בבקר (*שלשתן) סתומות. ויאמר יי' אל משה בא אל פרעה. ויאמר יי' אל משה ואל אהרן שתיהן פתוחות. ויאמר יי' אל משה השכם סתומה. ויאמר יי' אל משה. ויאמר יי' אל משה בא אל פרעה שתיהן פתוחות. ויאמר יי' אל משה נטה ירך סתומה. ויאמר יי' אל משה של ויהי חשך. ויאמר של עוד נגע אחד. שתיהן פתוחות. ויאמר משה. ויאמר יי' אל משה. ויאמר יי' אל משה ואל אהרן. שלשתן סתומות. ויקרא משה פתוחה. ויהי בחצי הלילה סתומה. ויסעו בני ישראל. ויאמר יי' אל משה ואהרן. שתיהן פתוחות. ויהי בעצם סתומה. וידבר יי' בו' קדש לי. והיה כי יבאך שתיהן פתוחות. ויהי בשלח סתומה. וידבר יי' וכו' וישבו ויחנו. ויאמר יי' אל משה מה תצעק. ויאמר יי' נטה את ירך. אז ישיר משה. ותקח מרים. חמשתן פתוחות. ויסע משה. ויבאו אילמה. ויאמר יי' אל משה הנני ממטיר שלשתן סתומות. וידבר יי' אל משה פתוחה. ויאמר יי' אל משה סתומה. ויסעו כל עדת. ויבא עמלק. ויאמר יי' אל משה כתב. וישמע יתרו. בחדש השלישי. חמשתן פתוחות. וידבר אלהים את כל הדברים. אנכי. לא תשא. שלשתן סתומות. זכור פתוחה. כבד. לא תרצה. לא תנאף. לא תגנב. לא תענה. לא תחמד. [לא תחמד]. כולן סתומות והן (*שש). וכל העם פתוחה. ויאמר יי' אל משה סתומה. ואלה המשפטים פתוחה. וכי ימכר. מכה איש. וכי יזד. ומכה אביו. וגנב איש ומכרו. ומקלל אביו. וכי יריבן אנשים. וכי יכה איש. וכי ינצו אנשים. וכי יכה איש כולן סתומות והן עשר. וכי יגח שור פתוחה. וכי יפתח. וכי יגף. כי יגנב איש. כי יבער איש. כי תצא אש. כי יתן. כי יתן איש. כולם סתומות. והן שבע. וכי ישאל פתוחה. וכי יפתה. מכשפה. זבח לאלהים. שלשתן סתומות. אם כסף פתוחה. אלהים לא תקלל. לא תשא. כי תפגע. כי תראה. לא תטה. חמשתן סתומות. הנה אנכי פתוחה. לא תהיה משכלה סתומה. ואל משה אמר פתוחה. ויאמר יי' סתומה. וידבר יי' פתוחה. ועשו ארון סתומה. ועשית שלחן. ועשית מנרת. שתיהן פתוחות. ואת המשכן סתומה. ועשית את הקרשים פתוחה. ועשית פרכת. ועשית את המזבח. ועשית את חצר המשכן. ואתה תצוה. ואתה הקרב. חמשתן סתומות. ועשו את האפד פתוחה. ועשית משבצת. ועשית חשן. ועשית את מעיל. ועשית ציץ. וזה הדבר. וזה אשר תעשה. כולן סתומות והן שש. ועשית מזבח. וידבר דבי תשא. וידבר דועשית כיור. וידבר דבשמים ארבעתן פתוחות. ויאמר דקח לך סמים. וידבר דראה קראתי. שתיהן סתומות. ויאמר יי' פתוחה. ויתן אל משה סתומה. וידבר דלך רד. ויפן וירד שתיהן פתוחות. וידבר דלך עלה מזה סתומה. ויאמר משה. ויאמר יי' אל משה. ויאמר יי' אל משה פסל. ויאמר יי' אל משה כתב. * ס"א שתיהן ונמן : * צ"ל שבע : ארבעתן

וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ. וַיֵּלֶךְ אִישׁ. וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים שְׁלֹשָׁתָן פְּתוּחוֹת. וּמֹשֶׁה הָיָה רָעָה סְתוּמָּה. וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר יי' אֶל אֶהָרֹן שְׁתִּיחֶן פְּתוּחוֹת. וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה סְתוּמָּה. וַיְדַבֵּר יי' אֶל מֹשֶׁה. וַיְדַבֵּר יי' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהָרֹן שְׁתִּיחֶן פְּתוּחוֹת. אֱלֹהִים רָאִשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם. וַיְדַבֵּר יי' אֶל מֹשֶׁה שְׁתִּיחֶן סְתוּמוֹת. וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה רֹאה נִתְּיָךְ. וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהָרֹן שְׁתִּיחֶן פְּתוּחוֹת. וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה כְּבֹד לֵב פִּרְעֹה. וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה אֹמֵר אֶל אֶהָרֹן. שְׁתִּיחֶן סְתוּמוֹת. וַיֹּאמֶר יי'

כתוב עוד בספרי רבינו ויאמר אליהם וירא אליהם ויהיו בני יעקב ואלה חולדות עשו
 ארבעתן פתוחות. וכמו שההגות מיימנות על זה גם זה בדקתי בספר אספמית
 אי זה ואלה חולדות עשו הוא ומלתי שהוא הראשון ואלה חולדות עשו הוא אדום עכ"ל.
 ופסוק הוא כי ואלה חולדות עשו השני אינו פרשה כלל :

כתוב בספרי רבינו בספר ואלה שמות ויאמר ה' אמר אל אהרן נטה את ירך. ויאמר
 ה' אל משה אמור אל אהרן נטה את מטהך. ויאמר ה' אל משה השכם בבקר
 שלשן סמומות. ומלתי בספר מוגה שהעבירו הקולומס על ויאמר ה' אל משה נטה את
 ירך ובמקום שלשן סמומות כתב שתיין סמומות. ונ"ל שהגיה מוטעת היא ונוסחת
 ספרינו

ד ספר בראשית יהי רקיע יקוו המים וכו' כולן פהווחות. מדשחן רבינו מלהזכיר פרשיות שבראשי חמשה ספרים שצחורה משמע שאותן הפרשיות אינן לכללן לא בפחוחות ולא בסחוחות לפי שכן החלה ספר, וכן נמלא בספר קרית ספר לה"ר מנחם לבית מאיר: כתוב בספרי רבינו אחר הדברים. ושני אשת אצבס. ויהי אצבס. ויאמר אלהים אל אצבס ארבעתן סחוחות וכתב על זה בהגהות מיימוניות ויאמר אלהים אל אצבס שנים י"ט. וצדקתי בספרי אספמיה המדויקים ומלאחי פרשה זו צויאמר אלהים אל אצבס אצל שרה אשרך שהוא השני עכ"ל. ודברי ההגהות הנזכר הם טעות דוק ומשכה כי בשני אינן כתוב אל אצבס גם אינו פרשה כלל:

יוצא ש' פרשה כאשר כתב בעמוד וכן איהא בבראשית רבה ביו"ח יעקב מפני כה פרשה זו תומחה מכל פרשיות במדברת מפני שספסוף עשרים ספסוף ספסוף הלכות וזהו הרבה ספסוף דורש על וכן איהא במדברת תומחה וכן כתב ש"י ואולי ביצא אל החזירי מזה כלום וכן בדקתי בספרי אסמא איהא יצא להם שם במעלות ומצאתי גם כן שיש להיות פרשה בכאן ואין לשקק בהם: [7] בדקתי בספרים האספסוף. א"ה חן השנים והלה תולדות שם היה ומצאתי שיהא הראשון ואלה תולדות שם הוא אדום: [8] זאת מצאתי ויהא אחר הדברים הלה הכאן:

[ג] שנים יש מהן ובדדתי בספרי אספמי^א המסולים המדויקים שבמלכות אשר קבעתי לעשות אחרים העקם מדיוק בתחורת ונתחת לספר תורה ומצאתי פרשה ויאמר אלהים אל אברהם שיהי אשתך שהוא השני. (א"ה) ה'גם כתבו שלא נמצא על ויאמר כי דואת אל בריתי תשמו הקיום בפרשה היא סתומה וע"כ כתבו דשנייה היא סתומה והיינו ויאמר דשרי אשתך אל תקרא שמה שרי ובכח^א העתיק אבל ערו"כ כתב ששם^א הויה ולפינו ליהי איתב אבל ולק"ם: [ג] פה שכתבם וקבעת נקודת שתי פרשיות ביחוד דלת פוסקא בירשיהו וצאו וחי אל כיווני כי בתחלת

דבחדש השביעי פתוחה. וידבר דאך בעשור סתומה. וידבר דבחדש עשר יום. וידבר דצו את בני ישראל. ולקחת סלת. שלשתן פתוחות. ויצא בן אשה סתומה. וידבר דהוצא את המקלל. וידבר דבהר סיני שתייהן פתוחות. וספרת לך. כי ימוך אחיך. ואיש כי ימכר. וכי ימוך אחיך. [ט] וכי ימוך. וכי תשיג יד. כולן סתומות. והם שש. אם בחקתי. ואם לא תשמעו לי שתייהן פתוחות. ואם בזאת סתומה. וידבר דאיש כי יפלא פתוחה. ואם בהמה סתומה. מנין הפתוחות שתיים וחמשים. והסתומות שש וארבעים. הכל תשעים ושמונה:

ספר במדבר סיני

בני ראובן סתומה. לבני שמעון. לבני גד. לבני יהודה. לבני יששכר. לבני זבולן. לבני יוסף. לבני מנשה. לבני בנימין. לבני דן. לבני אשר. בני נפתלי. אלה הפקדים. וידבר דאך את מטה לוי. וידבר דאיש על דגלו. כולן פתוחות והן ארבע עשרה. דגל מחנה ראובן. ונסע אהל. דגל מחנה אפרים. דגל מחנה דן. ארבעתן סתומות. אלה פקודי. ואלה תולדות. וידבר דהקרב. וידבר דואני. וידבר דפקד. חמשתן פתוחות. ולקחת. ויאמר דפקד. שתייהן סתומות. וידבר דקח. וידבר דנשא. וידבר דאל תכריתו. וידבר דנשא. ארבעתן פתוחות. בני מררי. ופקודי בני גרשון. שתייהן סתומות. וידבר דצו. וידבר דאיש או אשה כי יעשו. וידבר דאיש כי תשמה. וידבר דאיש או אשה כי יפלא. וידבר דדבר אל אהרן. חמשתן פתוחות. וברכך. יאר. ישא. ושמו. ויהי ביום כלות משה. ויהי המקריב. כולן סתומות. והן שש. ביום השני. ביום השלישי. ביום הרביעי. ביום החמישי. ביום השישי. ביום השביעי. ביום השמיני. ביום התשיעי. ביום העשירי. ביום עשתי עשר יום. ביום שנים עשר יום. זאת חנכת. וידבר דבהעלתך. וידבר דקח. את הלויים. כולן פתוחות. והן ארבע עשרה. וידבר דזאת אשר ללויים סתומה. וידבר דויעשו. וידבר דכי יהיה טמא. שתייהן פתוחות. וביום הקים סתומה. וידבר דעשה לך. ויהי בשנה השנית. שתייהן פתוחות. ויאמר משה לחבב. ויהי בנסע. שתייהן סתומות. ויהי העם כמתאננים. ויאמר דאספה לי. ויאמר דהיד יי תקצר. ותדבר מרים. ארבעתן פתוחות. ויאמר יי פתאם. סתומה. ויאמר דואביה. וידבר דשלח לך. ויאמר דעד אנה ינאצני. וידבר דעד מתי. וידבר דכי תבאו. וידבר דבבאכם פתוחות. והן שש. וכי תשגו. ואם נפש אחת. שתייהן סתומות. ויהיו בני ישראל במדבר פתוחה. ויאמר דמות יומת סתומה. ויאמר דועשו להם. ויקח קרח. שתייהן פתוחות. וידבר דהבדילו. וידבר דהעלו. וידבר דאמר אל אלעזר. שלשתן סתומות. וילנו פתוחה. וידבר דהרמו סתומה. וידבר דוקח מאתם. ויאמר דהשב. ויאמרו בני ישראל. שלשתן פתוחות. ויאמר יי אל אהרן סתומה. וידבר יי אל אהרן פתוחה. ולבני לוי סתומה. וידבר דואל הלויים. וידבר דזאת חקת. ויבאו בני ישראל. וידבר דקח את המטה. ארבעתן פתוחות. ויאמר דיען לא האמנתם. וישלח משה. שתייהן סתומות. ויסעו מקדש פתוחה. וישמע הכנעני

ארבעתן פתוחות. ויקהל משה סתומה. ויאמר משה. ויאמר משה אל בני ישראל שתייהן פתוחות. ויעשו כל חכם לב סתומה. ויעש יריעת פתוחה. ויעש את הקרשים סתומה. ויעש בצלאל. ויעש את השלחן. ויעש את המנרה. ויעש את מזבח הקמרת ארבעתן פתוחות. ויעש את מזבח העלה. ויעש את הכיור. ויעש את החצר. אלה פקודי. כל הזהב. חמשתן סתומות. ויעש את האפד פתוחה. ויעשו את אבני סתומה. ויעש את החשן. ויעש את מעיל שתייהן פתוחות. ויעשו את הכתנת שש. ויעשו את ציץ. ותכל שלשתן סתומות. ויביאו את המשכן. וידבר דביום החדש. שתייהן פתוחות. ויהי בחדש הראשון. ויקח. ויתן את השלחן. וישם את המנרה. וישם את מזבח. וישם את מסך. וישם את הכיר ויקם את החצר. כולן סתומות והן שמנה. ויכס הענן פתוחה. מנין הפתוחות תשע וששים. ומנין הסתומות חמש ותשעים. הכל מאה וששים וארבע פרשיות:

ספר ויקרא

ואם מן הצאן סתומה. ואם מן העוף פתוחה. ונפש כי תקריב. וכי תקרב. ואם מנחה על המחבת. ואם מנחת מרחשת. ואם תקריב. חמשתן סתומות. ואם זבח. ואם מן הצאן. ואם עז. וידבר. ואם כל עדת. אשר נשיא. ואם נפש. ואם כבש. ונפש כי תחטא. כולן פתוחות והן תשע. ואם לא תשיג. וידבר יי שתייהן סתומות. ואם נפש. וידבר דנפש. וידבר כו' שלשתן פתוחות. וזאת תורת סתומה. וידבר דזה קרבן. וידבר [ט] דדבר אל אהרן. וזאת תורת האשם. וזאת תורת זבח. וידבר דדבר אל בני ישראל המקריב. וידבר דקח את אהרן כולן פתוחות והן שש. ויהי ביום השמיני סתומה. וידבר יי אל אהרן. וידבר משה. וידבר יי אל משה. שלשתן פתוחות. וזה לכם. וכי ימות שתייהן סתומות. וידבר דאשה כי תזריע. וידבר דאדם כי יהיה. נגע צרעת. ובשר ארבעתן פתוחות. או בשר סתומה. ואיש או אשה פתוחה. ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם. ואיש כי ימרס ראשו. והבגד שלשתן סתומות. וידבר [ט] דזאת תהיה פתוחה. ואם דל סתומה. וידבר דכי תבאו. וידבר דדברו אל בני ישראל שתייהן פתוחות. ואיש כי תצא סתומה. ואשה כי תהיה פתוחה. ואשה כי יזוב סתומה. וידבר דאחרי מות. וידבר דדבר אל אהרן. וידבר דדבר אל בני ישראל שלשתן פתוחות. איש איש. ערות אביך. ערות אשת אביך. ערות אחותך. ערות בת בנך. ערות בת אשת. ערות אחות אביך. ערות אחות אמך. ערות אחי אביך. ערות כלתך. ערות אשת אחיך. ערות אשה ובתה. כולן סתומות והן שתיים עשרה. וידבר דדבר אל כל עדת. וכי תבאו אל. שתייהן פתוחות. וכי יגור סתומה. וידבר דאשר יתן מזרעו. ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים שתייהן פתוחות. והכהן הגדול. וידבר דדבר אל אהרן. שתייהן סתומות. וידבר דוינזרו. וידבר דדבר אל אהרן ואל בניו שתייהן פתוחות. וידבר דשור או כשב או עז סתומה. וידבר דדבר אל בני ישראל. אלה מועדי ה'. וידבר דכי תבאו אל הארץ. שלשתן פתוחות. וספרתם לכם סתומה. וידבר

* עי' הגה"ק בסוף ספר

משנה

וידבר דקח את אהרן כולן פתוחות וכן שבע. והסתומות היו וידבר דכל חלב וכן נמלא בקלס ספרי רבינו וידבר דזק קרבן. וידבר דדבר אל אהרן. וזאת תורת האשם. וזאת תורת זבח (וידבר דדבר אל בני ישראל) וידבר אל בני ישראל המקריב.

מיימוניות

גם ס' אחת הוסיף ולא דקדקתי אחריה ע"כ: [א] (ס' ואיש איש במקום וזאת. ובספרי יש שתייהן ע"כ): [ב] ס' א' כתב בכלל אלו השש וכי תמכרו ממכר ודלג כנגדה וכי ימוך ומטה. ובכל הספרים: מצאתי שתייהן ושם הוא ס' אשר הוסיף הנקדן בכלל הסתומות כדלעיל ע"כ:

הנהגות

[א] ב' יש מהן וברקתי ודרשתי בכל הספרים הטובים אשר מצאתי וימצאתי שתייהן פתוחות וסברתי שמעות ספר יש כאן ואע"פ שהחשבון מוכן מכל צד שמא גם הוא נכתב לפי המעות וכן מצאתי שוב בתיקון ספר תורה אשר עשה הה"ר יוסף נקדן המיסתה והעתיקו מן המיימוני דל דבר כל חלב פ' דבר המקריב פ' ובסיום החשבון סוף החומש הוסיף פ' אחת. אמנם

אהבה. הלכות ספר תורה פ"ה

הכנעני סתומה. ויסעו מהר ההר פתוחה. או ישיר סתומה. וישלח ישראל פתוחה. וירא בלק סתומה. וישב ישראל. וידבר דפינחס. וידבר דצור. ויאמר יי. ארבעתן פתוחות. בני שמעון. בני גד. בני יהודה. בני יששכר. בני זבולן. בני יוסף. אלה בני אפרים. בני בנימין. אלה בני דן. בני אשר. בני נפתלי. כולן סתומות. והן אחת עשרה. וידבר יי. פתוחה. ואלה פקודי הלוי. ותקרבנה. שתיהן סתומות. ויאמר דכן בנות צלפחד. ויאמר דעלה. שתיהן פתוחות. וידבר משה סתומה. וידבר דצו. וביום השבת. ובראשי חדשיכם. שלשתן פתוחות. ובחדש הראשון. וביום הבכורים. שתיהן סתומות. ובחדש השביעי פתוחה. ובקשור. ובחמשה עשר. וביום השני. וביום השלישי. וביום הרביעי. וביום החמישי. וביום הששי. וביום השביעי. ביום השמיני. כולן סתומות והן תשע. וידבר משה. וידבר יי. שתיהן פתוחות. ויצאו משה ואלעזר. ויאמר אלעזר. ויאמר דשא. שלשתן סתומות. ומקנה רב פתוחה. ויאמרו אם מצאנו. ויגשו אליו. שתיהן סתומות. ויאמר אליהם משה. אלה מסעי. שתיהן פתוחות. וישמע הכנעני. וידבר דבערבת. שתיהן סתומות. וידבר דצו את בני ישראל. וידבר דאלה שמות האנשים. וידבר דבערבת מואב. וידבר דדבר אל בני ישראל. ויקרבו ראשי. חמשתן פתוחות. מנין הפתוחות שתים ותשעים. והסתומות ששים ושש. הכל מאה וחמשים ושמונה :

ספר אלה הדברים

ויאמר יי אלי. ונפן ונעבר. וידבר יי. ויאמר יי אלי ראה. ואתחנן. חמשתן סתומות. ועתה ישראל. כי תוליד בנים. או יבדיל. ויקרא משה. ארבעתן פתוחות. אנכי. לא תשא. שמור. כבד. לא תרצה. ולא תנאף. ולא תגנב. ולא תענה. ולא תחמד. ולא תתאוה. את הדברים. כולן סתומות והן אחת עשרה. שמע ישראל פתוחה. והיה כי יביאך. לא תנסו. כי ישאלך בנך. כי יביאך. ארבעתן סתומות. והיה עקב פתוחה. כי תאמר סתומה. כל המצוה. והיה אם שכח תשכח. שמע ישראל. בעת ההוא. ועתה ישראל. חמשתן פתוחות. כי הארץ. והיה אם שמע. כי אם שמר תשמרון. ראה אנכי. והיה כי יביאך. כי ירחיב. כי יכרית. כולן סתומות והן שבע. כי יקום פתוחה. כי יסיתך. כי תשמע. בנים אתם. לא תאכל. את זה תאכלו. כל צפור מהרה. כולן סתומות. והן שש. עשר תעשר פתוחה. מקצה שלש שנים. מקץ שבע שנים. כי יהיה בך אביון. כי ימכר לך. ארבעתן סתומות. כל הבכור. שמור את חדש. שתיהן פתוחות. שבעה שבעת סתומה. חג הסוכה פתוחה. שפטים ושמרים. לא תטע לך. לא תזבח. כי ימצא בקרבך. ארבעתן סתומות. כי יפלא פתוחה. כי תבא. לא יהיה לכהנים. וזה יהיה. וכי יבא הלוי. כי אתה בא. כי יכרית. כולם סתומות. והן שש. וכי יהיה איש פתוחה. לא תסיג. לא יקום עד. כי תצא למלחמה. כי תקרב אל עיר. כי תצור אל עיר. חמשתן סתומות. כי ימצא חלל פתוחה. כי תצא למלחמה.

כסף משנה

שם זה שני חזקים מניח שיעור הכריות בין שניהם וכ"כ ז"ל בשירת היס. ושאר השיטות אחת מניחין בחלמנו ריח אחת ולחת מניחין הכריות בשני מקומות ומדקאמר מניחין הכריות משמע שיש שיעור לו אלא שבאותה שיטה חולק אותו לשני חזקים. וכחך אס ריח השיר כשיעור פרשה למה אמרו שם כהנה כשירה פסולה חיפוק לי משום שעשה פרשה במקום שאין זו פרשה דולת נראה שפסול דלא גרע מפסולה שעשה סתומה או סתומה שעשה פתוחה. הא לא קשיא דה"ל דף ע"ג דבאור אחד כשיעור פרשה פוגל בצורת השירה עדיף טפי דלפי זה פרשה אלא כסדר השירה נכתב ומשום הכי אינרדן לומר דעשה כשירה פסולה עכ"ל. ומ"ש וכותבין אותה בעי"ן שיטות ואלו כן הציבות שכתב כל שיטה

הנהגות מייסדניות

[ט] בירושלמי דפ"ק דמגילה רב אושעיא בריה דרב הונא אמר צריך לכתוב זה למטה מארכובותיו של למ"ד הלוי תגמלו ספ"ע. ובמסכת סופרים פרק ח' תניא ד' דהלוי צריך

מנדל עוז

צורת שירת האזינו עד ופסל. פרק שנים עשר דמסכת סופרים :

יזבחו. חדשים. צור. וירא. ויאמר. כי. הם. ואני. כי. ותאכל. אספה. מזי. ושן. מחוץ. גם. אמרתי. לולי. פן. כי. לו. איכה. אם. כי. ענבמו. חמת. הלא. לי. כי. כי. כי. ואמר. אשר. יקומו. ראו. אני. ואין. ואמרתי. ותאחזו. ולמשנאי. וחרבי. מראש. כי. וכפר: שירת הים כותבין אותה בשלשים שימות. שימה ראשונה כדרכה ושאר השימות אחת מניחין באמצעה ריוח אחד ואחת מניחין הריוח בשני מקומות באמצעה עד שתמצא השימה חלוקה לשלש ונמצא ריוח כנגד הכתב וכתב כנגד הריוח:

וזו היא צורתה *

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי' ויאמרו לאמר
אשירה ליי' כי נאה נאה
ורכבו רמה בים
לישועה
אבי וארמנהו
שמו
שלישי טבעו בים סוף
אבן
יי' תרעץ אויב
קמץ
אפיך נערמו מים
נזלים
אויב ארדף אשיג
אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי' ויאמרו לאמר
אשירה ליי' כי נאה נאה
ורכבו רמה בים
לישועה
אבי וארמנהו
שמו
שלישי טבעו בים סוף
אבן
יי' תרעץ אויב
קמץ
אפיך נערמו מים
נזלים
אויב ארדף אשיג
אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי' ויאמרו לאמר
אשירה ליי' כי נאה נאה
ורכבו רמה בים
לישועה
אבי וארמנהו
שמו
שלישי טבעו בים סוף
אבן
יי' תרעץ אויב
קמץ
אפיך נערמו מים
נזלים
אויב ארדף אשיג

פרק תשיעי

א אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על היקפו ולא * היקפו יתר על ארכו. וכמה הוא אורכו בגויל ששה טפחים שהם ארבע ועשרים אצבעות ברוחב הגודל של יד. ובקלף או פחות או יותר והוא שיהא ארכו כהיקפו. וכן אם עשה בגויל פחות מששה טפחים ומיעט את הכתב או יתר על ששה והרחיב בכתב עד שיהיה ארכו כהיקפו הרי זה כמצוה: **ב** ישעור הגליון מלמטה ארבע אצבעות ולמעלה שלש אצבעות ובין דף לדף שתי אצבעות לפיכך צריך שיניח בתחלת כל יריעה ובסופה רוחב אצבע אחת וכדי תפירה. שנמצא כשיתפור היריעה יהיה בין כל דף ודף בכל הספר כולו שתי אצבעות ויניח מן העור בתחלת הספר ובסופו כדי לגלול על העמוד. וכל השיעורין האלו למצוה ואם חסר או הותיר לא פסל: **ג** כיצד יתכוין אדם עד שיעשה הספר שיהיה ארכו כהיקפו. מתחיל ומרבע העורות בשוה ועושה רוחב כל עור מהן ששה טפחים קצב אחד לכל אחד. ואחר כך גולל העורות בשוה ועושה מהן כרך אחד מהודק יפה יפה ומוסיף בעורות ומהדק עד שיעשה היקף הכרך ששה טפחים שהוא רוחב העור ומודד בחוט של שני שיקיפו על הכרך: **ד** ואחר כך יעשה קנה שוה יהיה ארכה ארבעים או חמשים אצבעות ויחלק אצבע מהן בקנה לשנים ולשלשה ולארבעה חלקים כדי שידע בו שיעור חצי אצבע ורביע אצבע וכיוצא בזה החלק. וימדוד כל עור בקנה זו עד שידע כמה אצבעות יש בכל עור עד שידע כמה אצבעות בארך כל הכרך: **ה** ואחר כך לוקח עורות אחרות שנים או שלשה לבדוק בהן שיעור הכתב וכותב בהן דף אחד. ודבר ידוע שאורך הדף שבע עשרה אצבעות. לפי שהוא מניח גליון למעלה שלש ולמטה ארבע אבל רוחב הדף הוא לפי הכתב אם דקה אם עבה. וכן מנין השימות שבדף יבאו לפי הכתב לפי שימה ושימה כמלא שימה: **ו** ואחר שכתב הדף שבודק בו לפי מה שירצה ימוד רוחב הדף באצבעות הקנה ויוסיף על רוחב הדף שתי אצבעות שבין דף ודף ויחשוב כמה דפין יבאו בכרך שגלל מאותו הכתב שבדק בו וידע חשבון הדפין ויראה כמה נכתב בדף זה שבדק בו מן התורה כלה ומשער לפי הספר שהוא

א עור י"ד ס' רע"ב סמ"ג עשין עס: ב עור עס ס' רע"ג:

בסוף משנה

יתר על היקפו ולא היקפו יותר על אורכו שאלו חת רבי שיעור ספר תורה דכמה ח"ל בגויל בששה בקלף איני יודע. ופירש"י לא ארכו יתר על היקפו נדון למצאם הכתב לפי עובי הקלפים ולכשיגמור יחא חוט המקיף חת עביו כמדת אורכו וכן הן דברי רבינו: ומ"ס וכן חס עשה בגויל וכו' טעמו משום דמשמע ליה ז"ל דרבי נכתב בינוני שיער להם והכל לפי עובי הכתב ודקומו: שיעור הגליון וכו' עד שתי אצבעות. דרייחא דפרק הקומץ (מנחות דף ל') ויניח מן העור וכו'. דרייחא (בס"ק ד"ב דף י"ו) תחלת הספר וסופו כדי לגולל ולוקמה רב אשי דהיינו כדי לגולל עמוד וכו' עסקין: ומ"ס וכל השיעורין האלו למצוה נלמד מדאמרינן בגמרא עס דרב הונא כתב שבעים ספרי תורה ולא חתמני ליה חדא ארכו כהיקפו. ואין לנו לומר דכלהו הוו פסולים. ועוד מדקמני אין

שיטה ושיטה האזינו יערוף וכו' במ"ס פ"ב:

שירת הים כותבין אותה בשלשים שימות. (מ"ס פ' י"ב) ויש חילוף בראשי שימן שכתב עס למע שכתב רבינו:

כל התורה וכו' ולא תדבק בה. דהקומץ (מנחות כ"ט ו"ד) אמר רב יהודה אמר רב כל אות שאין הגויל מקיף לה מארבע רוחותיה פסולה ואע"ג דלענין חפילין ומזוזה אימור כ"ס שהוא חמור מהם וכבר האריך הרשב"א בתשובה בזה. ומ"ס ולא תתרחק עד בין אות ללוח כמלא חוט השערה נחבצר בפי': ומ"ס ואם הרחיק וכו'. נלמד מדאמרינן דהקומץ עס (כ"ט ב') גבי וכו' דויהבג איינו חיוק דלא חכים ולא טיפש: **פ"ט א** אין עושין ס"ח וכו'. פ"ק דב"ב (דף י"ו) מ"ד אין עושין ס"ח לא ארכו (* עיין הגמ"ס בסוף הכרך:

הנהגות מיימוניות

להיות פשוט מכל ה' שהוא תיבה עצמה: * [לשון הפסוק וכתב א"א ז"ל והעמוד שעושין לה בסופה הוא בכלל זה ואם אין שיעור לעובי העמוד אם כן בקל יכול לכיין שיהא בהיקפו ר' כי יעשה עובי העמוד כפי הצורך]:

הקומץ רבה: ויניח מן העור כו' עד לא פסל. פרק קמא דב"ב (עס): כיצד יתכוין אדם (* ז"ל הרב ר' מנחם די לונזאנו בספרו אור תורה. אל תשים לבך לזוהי שנספרי הרמב"ם הגדולים כי משוכת היא ולחיה הלוהה שכתב הרמב"ם ז"ל בספרו אף המדפיס בזהה מלכו, עכ"ל. ולאנחנו בדפוס זה הדפסנו כפי הראוי ע"פ זורת האור תורה וכל החיקויים העושים, הסניחים.